

Grafy i Sieci. Sprawozdanie 3.

SK11 Kolorowanie grafu za pomocą przeszukiwania z tabu.

Michał Aniserowicz, Jakub Turek

Temat projektu

SK11 Kolorowanie grafu za pomocą przeszukiwania z tabu.

Uruchamianie programu

Program uruchamiany jest z linii poleceń. Wywoływany jest za pomocą komendy `python main.py <parametry>` (należy uprzednio przejść do folderu z projektem). Podane `<parametry>` muszą być zgodne z opcjami aplikacji:

```
main.py [-h] [-o output_file] [-v] -i maximum_iterations
-s maximum_iterations_without_score_change -m memory_size [--dimacs-compatible]
input_file [input_file ...]
```

Opis parametrów:

- `-h` wyświetla pomoc do aplikacji (jest to treść zamieszczona powyżej).
- `-o` pozwala na przekierowanie wyjścia do pliku. Standardowo wszystkie komunikaty programu wypisywane są na konsoli. Podanie flagi `-o output.txt` spowoduje przekierowanie wyjścia programu do pliku `output.txt`.
- `-v` jest opcjonalnym argumentem, który uruchamia tryb „rozmowny”¹. W tym trybie prezentowane są informacje o poszczególnych iteracjach algorytmu (wraz z wynikami iteracji, czasem wykonania i zawartością pamięci „tabu”). W trybie standardowym aplikacja przedstawia jedynie wynik działania programu.
- `-i` wymagany argument, który specyfikuje wielkość jednego z kryteriów stopu: maksymalną liczbę iteracji.
- `-s` wymagany argument, który specyfikuje wielkość jednego z kryteriów stopu: maksymalną liczbę iteracji bez zmiany wyniku.
- `-m` wymagany argument, który specyfikuje rozmiar pamięci „tabu”.
- `--dimacs-compatible` opcjonalna flaga, która pozwala na czytanie danych z plików w formacie DIMACS². Standardowo program obsługuje wejście we właściwym dla siebie formacie.
- `input_file` specyfikuje nazwę pliku wejściowego, który zawiera definicję grafu, na którym przeprowadzone zostaną obliczenia. Plików wejściowych może być wiele, natomiast wymagany jest przynajmniej jeden.

Przykładowe wywołanie programu:

```
python main.py -v -o queen6_6_mem01.txt --dimacs-compatible -i 200 -s 50 -m 5 queen6_6.txt
```

Powyższe wywołanie programu uruchamia aplikację w trybie „rozmownym”, przekierowuje wyjście programu do pliku `queen6_6_mem01.txt`, pobiera dane z pliku `queen6_6.txt` w formacie DIMACS i uruchamia aplikację dla maksymalnie dwustu iteracji, pięćdziesięciu iteracji bez zmiany wyniku oraz rozmiarem pamięci „tabu” równym pięć.

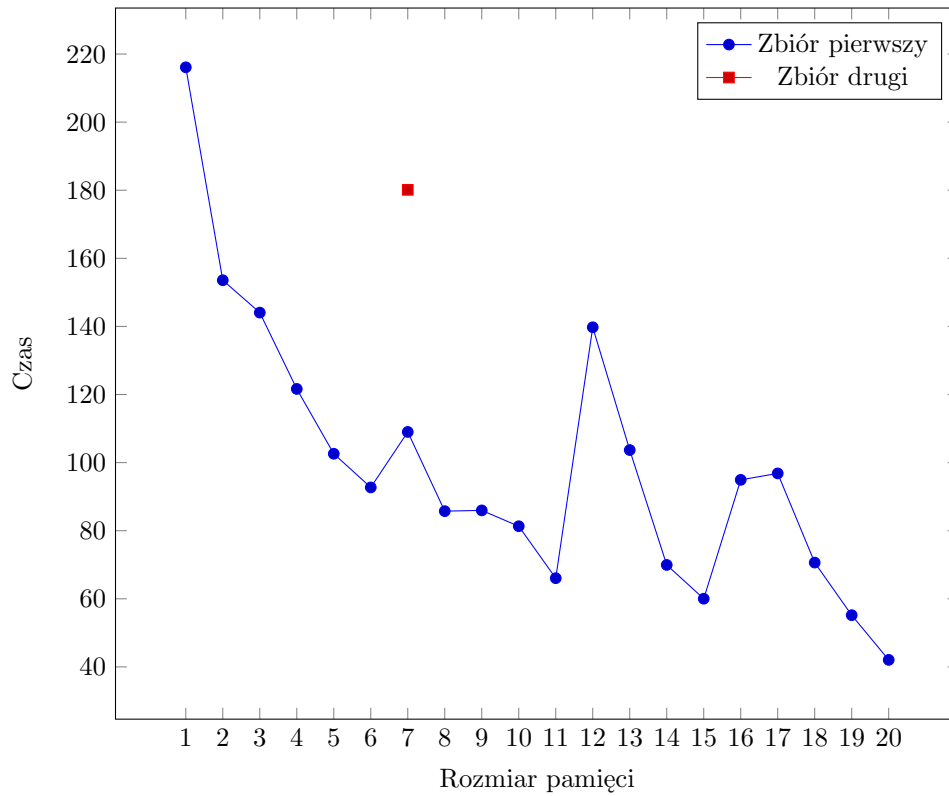
¹ang. verbose.

²<http://mat.gsia.cmu.edu/COLOR/general/ccformat.ps>.

Poszukiwanie optymalnego rozmiaru tabu

Poszukiwanie optymalnego rozmiaru tabu prowadzone było przy następujących założeniach:

- Operujemy na zbiorach danych o znanym optymalnym kolorowaniu.
- Dobieramy parametry kryteriów stopu w taki sposób, aby dla testowanych rozmiarów pamięci „tabu” program zwracał najlepsze pokolorowanie (o ile to możliwe).

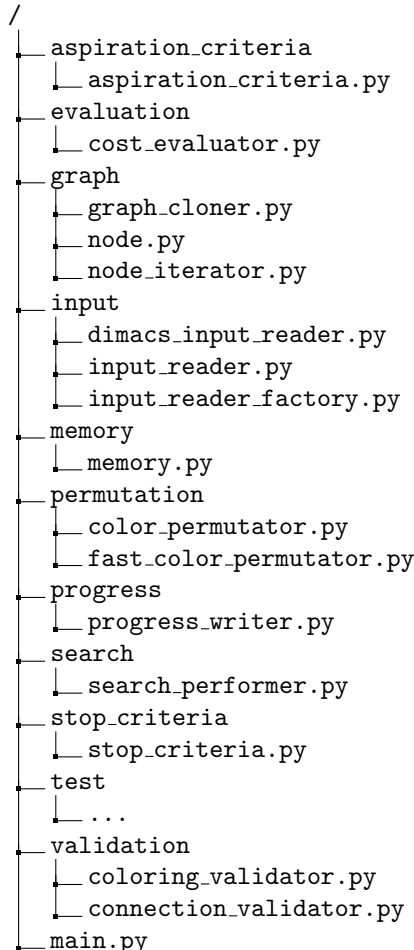

Rysunek 1: Poszukiwanie optymalnego rozmiaru tabu.

Dokumentacja kodu źródłowego

Kod źródłowy projektu został stworzony w języku Python. Program jest kompatybilny z wersją 2.7.x interpretera. Aplikacja testowana była w Pythonie w wersji 2.7.5, pod kontrolą systemu OS X 10.9 (Mavericks). Do uruchomienia testów jednostkowych wymagane jest zainstalowanie biblioteki Mock³ w wersji 1.0.1.

Ogólna struktura kodu źródłowego została przedstawiona na poniższym diagramie.

Reprezentacja grafu

Graf reprezentowany jest z wykorzystaniem klasy `Node` reprezentującej wierzchołek. Ponieważ, z założenia, aplikacja operuje wyłącznie na grafach spójnych nie ma znaczenia, od którego wierzchołka rozpoczynamy analizę struktury.

Klasa `NodeIterator` dostarcza interfejs iteratora dla wierzchołka grafu. Udostępnia ona metodę `next`, która dla danego wierzchołka zwraca kolejny w porządku przeszukiwania w głąb. Przeszukiwanie w głąb oznacza, że w pierwszej kolejności przechodzimy do pierwszego dziecka danego wierzchołka, a dopiero po powrocie algorytmu do tego samego wierzchołka przeglądamy jego kolejne dziecko. Wykorzystanie wzorca iteratora pozwala na przeglądanie grafu w wygodny sposób - używając do tego pętli `for`.

Oprócz narzędzia do przeglądania grafu zaimplementowana została też metoda do kopiowania całego grafu. Jest ona zawarta w metodzie `clone` klasy `GraphCloner`. Klonowanie grafu jest przydatne podczas wyznaczania możliwych permutacji kolorów. Wystarczy powielić cały graf i zmienić barwę analizowanego wierzchołka.

³Biblioteka została wcielona do specyfikacji języka począwszy od wersji 3.3.

```

class Node:
    Id = 0

    def __init__(self, color=None,
                  node_id=None, previous_color=None):

        self.edges = []
        self.color = color

        if node_id is not None:
            self.node_id = node_id
        else:
            self.node_id = Node.Id
            Node.Id += 1

        self.previous_color = self.color

        if previous_color is not None:
            self.previous_color = previous_color

    def add_edges(self, nodes):
        for node in nodes:
            if node not in self.edges:
                self.edges.append(node)

            if self not in node.edges:
                node.edges.append(self)

    def iterator(self):
        return NodeIterator(self)

    def get_node_of_id(self, node_id):
        for node in self.iterator():
            if node.node_id == node_id:
                return node

    def node_count(self):
        return sum(1 for _ in self.iterator())

    def get_colors_count(self):
        colors = set()

        for node in self.iterator():
            colors.add(node.color)

        return len(colors)

```

Metoda `init` służy do konstrukcji węzła. Węzeł posiada następujące składowe:

- `edges` lista wierzchołków połączonych z danym węzłem,
- `color` kolor wierzchołka,
- `node_id` identyfikator wierzchołka,
- `previous_color` poprzedni kolor wierzchołka używany do wyznaczania permutacji.

Identyfikator, jak również kolor wierzchołka, mogą być dowolnego typu (liczba, ciąg znaków...). Identyfikatory mogą, ale nie muszą być nadawane automatycznie - są wtedy typu liczbowego. Kolejne identyfikatory pobierane są ze zmiennej „statycznej” `Id`.

Metoda `add_edges` pozwala na łączenie wierzchołka z innymi wierzchołkami. Implementacja została przygotowana dla grafów nieskierowanych, a więc podczas dodawania krawędzi tworzone jest od razu wiązanie dwustronne.

Do poruszania się po grafie wykorzystywany jest iterator, który korzysta z algorytmu DFS.

Metoda `get_node_of_id` pozwala na dojście do dowolnego wierzchołka po identyfikatorze.

Metoda `node_count` zlicza liczbę wierzchołków w grafie.

Metoda `get_colors_count` zwraca liczbę kolorów, którymi w chwili obecnej pokolorowany jest graf.

Funkcja kosztu

Ponadto klasa `CostEvaluator` posiada metodę `evaluate_score_for_permutation`. Pozwala ona na szybkie obliczanie funkcji celu dla permutacji pokolorowania grafu. Metoda przyjmuje parametry:

- `node` wierzchołek, którego kolorowanie ulegnie zmianie w trakcie permutacji.
- `target_color` docelowy kolor dla wierzchołka (po permutacji).

```

class CostEvaluator:
    def evaluate(root_node, color_set):
        c, e = self.evaluate_score_for_colors(
            root_node)
        return self.evaluate_cost(color_set, c, e)

    def evaluate_score_for_colors(root_node):
        inspected_edges, c, e = [], {}, {}

        for node in root_node.iterator():
            if node.color not in c:
                c[node.color] = 0

            c[node.color] += 1

            for child_node in node.edges:
                if {node, child_node} not in
                    inspected_edges and
                    color == child_node.color:
                    if node.color not in e:
                        e[node.color] = 0

                    e[node.color] += 1

            inspected_edges.append(
                {node, child_node})

        return c, e

    def evaluate_cost(color_set, c, e):
        cost = 0

        for color in color_set:
            c_i, e_i = 0, 0

            if color in c:
                c_i = c[color]
            if color in e:
                e_i = e[color]

            cost += -1 * c_i ** 2 + 2 * c_i * e_i

        return cost

```

Metoda `evaluate` oblicza wartość funkcji kosztu dla danego grafu. Algorytm wykonywany jest w dwóch krokach.

W pierwszym kroku obliczane są wartości C_i oraz E_i dla każdego koloru. Metoda `evaluate_score_for_colors` wykonuje niezbędne obliczenia. Istotne jest, że wszystkie wartości wyznaczane są w czasie pojedynczego przejścia przez graf, dzięki czemu metoda jest wydajna.

Następnie zliczane są wyniki dla wszystkich kolorów znajdujących się w zbiorze. Funkcja `evaluate_cost` oblicza wartość na podstawie wzoru $f(G) = -\sum_{i=1}^k C_i^2 + \sum_{i=1}^k 2C_iE_i$, gdzie C_i oznacza liczbę wierzchołków o kolorze i , natomiast E_i oznacza liczbę krawędzi, która łączy dwa wierzchołki o kolorze i .

- `base_c` słownik wartości C_i przed wykonaniem permutacji.
- `base_e` słownik wartości E_i przed wykonaniem permutacji.
- `color_set` zbiór wszystkich kolorów.

Korzystając z powyższych parametrów metoda wyznacza funkcję kosztu dokonując pojedynczego przejścia po wierzchołku oraz wszystkich jego sąsiadach, a nie po całym grafie. Pozwala to znacząco zredukować czas szacowania funkcji kosztu dla permutacji.

Pamięć

```
class Memory:
    def __init__(self, short_term_memory_size):
        self.memory = []
        self.short_term_memory_size =
            short_term_memory_size

    def add_to_memory(self, node, color):
        self.memory.append((node.node_id, color))

    def clear_memory(self):
        self.memory = []

    def get_short_term_memory(self):
        return self.memory[
            -self.short_term_memory_size:]

    def get_long_term_memory(self):
        return self.memory

    def is_in_short_term_memory(self, node, color):
        return (node.node_id, color) in
            self.get_short_term_memory()

    def is_in_long_term_memory(self, node, color):
        return (node.node_id, color) in
            self.get_long_term_memory()
```

Klasa `Memory` realizuje pamięć poprzez przechowywanie par ($id_{wierzchoła}$, $kolor$) w liście `memory`. Pamięć krótkoterminowa i długoterminowa jest realizowana z wykorzystaniem jednej pamięci fizycznej.

Dodanie wpisu do pamięci polega na dopisaniu pary ($id_{wierzchoła}$, $kolor$) na końcu pamięci.

Metoda `clear_memory` czyści zawartość pamięci.

Pamięć krótkoterminowa to n ostatnich wpisów listy, gdzie n to rozmiar tabu i jest definiowany zmienną `short_term_memory_size`.

Pamięć długoterminowa to cała zawartość pamięci.

Metoda `is_in_short_term_memory` sprawdza, czy dana kombinacja znajduje się w pamięci krótkoterminowej.

Metoda `is_in_long_term_memory` oferuje analogiczną funkcjonalność dla pamięci długoterminowej.

Kryteria stopu

Zgodnie z założeniami przedstawionymi w poprzednich raportach zaimplementowane zostały dwa kryteria stopu:

- maksymalna liczba iteracji,
- maksymalna liczba iteracji bez zmiany najlepszego wyniku.

Kryteria aspiracji

Kryteria aspiracji orzekają, kiedy wolno pominąć restrykcje „tabu”. Zaimplementowane zostało proste kryterium aspiracji, które pomija restrykcje „tabu” wtedy i tylko wtedy, gdy dana permutacja posiada lepsze oszacowanie funkcji celu niż najlepsze dotychczas odnalezione.

Weryfikacja pokolorowania

```

class StopCriteria:
    def __init__(self, max_iters,
                 max_iters_without_change):
        self.max_iters = max_iters
        self.max_iters_without_change =
            max_iters_without_change
        self.current_iters = 0
        self.current_iters_without_change = 0
        self.previous_score = None

    def reset(self):
        self.current_iters = 0
        self.current_iters_without_change = 0
        self.previous_score = None

    def next_iteration(self, score):
        self.current_iters += 1

        if self.previous_score is None or
            self.previous_score != score:
            self.previous_score = score
            self.current_iters_without_change = 1
        else:
            self.current_iters_without_change += 1

    def should_stop(self):
        return self.current_iters >= self.max_iters
            or self.current_iters_without_change >=
                self.max_iters_without_change

class AspirationCriteria:
    def __init__(self, banned_trans, best_score):
        self.banned_trans = banned_trans
        self.best_score = best_score

    def is_allowed(self, node, color, cost):
        if (node.node_id, color) not in
            self.banned_trans:
            return True

        return self.best_score is not None and
            cost < self.best_score

class ColoringValidator:
    def is_coloring_valid(root_node):
        for node in root_node.iterator():
            for child_node in node.edges:
                if node.color == child_node.color:
                    return False

        return True

```

Klasa `StopCriteria` realizuje kryteria stopu. Zlicza ona liczbę iteracji algorytmu oraz liczbę iteracji bez zmiany wyniku i porównuje je z wartościami konfiguracyjnymi ze zmiennych `max_iters` oraz `max_iters_without_change`.

Metoda `next_iteration` jest wywoływana przy każdej iteracji przeszukiwania z tabu. Parametrem tej metody jest najlepsza znaleziona wartość funkcji celu. Funkcja sprawdza czy oszacowanie uległo zmianie.

Metoda `should_stop` orzeka czy wykonywanie algorytmu powinno zakończyć się na podstawie kryteriów stopu.

Klasa `AspirationCriteria` orzeka czy należy wziąć pod uwagę restrykcje „tabu”. Przechowuje listę zabronionych przejść `banned_trans` oraz najlepszy znaleziony wynik funkcji celu `best_score`.

Metoda `is_allowed` stwierdza czy wolno dokonać dane przejście w permutacji. Jeżeli przejście nie jest objęte restrykcją „tabu” to zawsze można dokonać tego przejścia. W przeciwnym wypadku można go dokonać tylko wtedy, gdy oszacowanie funkcji celu dla permutacji jest lepsze niż najlepsze znalezione dotychczas oszacowanie.

Metoda `is_coloring_valid` klasy `ColoringValidator` sprawdza czy w grafie nie istnieje krawędź łącząca dwa wierzchołki identycznego koloru.

Wyznaczanie permutacji pokolorowań

Wyznaczenie permutacji pokolorowań to część algorytmu, która wymagała największej optymalizacji. W przypadku podejścia naiwnego, które polegało na wyznaczeniu wszystkich możliwych sąsiedztw, a następnie oszacowania dla nich wartości funkcji celu, pojedyncze iteracje przeszukiwania z „tabu” (nawet dla stosunkowo małego grafu) trwały około 20 sekund.

Optymalizacja polegała na spostrzeżeniu, że do poprawnego działania algorytmu nie jest potrzebna pełna informacja o całym możliwym sąsiedztwie. W kolejnym kroku algorytmu odcinane były bowiem wszystkie permutacje, które w danej iteracji nie uzyskały maksymalnej wartości funkcji celu. Optymalizacja została dokonana poprzez złączenie ze sobą dwóch kroków algorytmu:

- Dla każdej badanej permutacji od razu dokonywane jest obliczanie wartości funkcji celu. Można zrobić to w bardzo wydajny sposób. Przed dokonaniem permutacji należy jednokrotnie obliczyć wartość funkcji celu dla całego grafu i zachować cząstkowe wartości C_i oraz E_i dla wszystkich kolorów. Następnie, po wykonaniu permutacji koloru jednego wierzchołka, należy przeanalizować w jaki sposób zmiana ta wpłynęła na wartość funkcji celu. Ponieważ permutacja ma zasięg lokalny, wystarczy zbadać wyłącznie sąsiadów analizowanego wierzchołka, a nie cały graf.
- Badając każde kolejne sąsiedztwo przechowujemy informację o wartości funkcji celu dla najlepszej znalezionej do tej pory permutacji. Jeżeli obliczona dla nowej permutacji wartość funkcji celu jest gorsza niż dla już znalezionej, odrzucamy takie sąsiedztwo. W przypadku, gdyby wartości okazały się identyczne, należy dopisać kolejną permutację do listy zwracanych wartości, a gdyby nowa permutacja okazała się najlepsza, należy wyczyścić listę pozostałych i wstawić w ich miejsce wyłącznie ostatnią. Na wyjściu otrzymujemy wyłącznie najlepsze permutacje dla danej iteracji.

```
class FastColorPermutator:
    def permute(self, node, color_set, criteria):
        self.permutations = []
        self.best_score = None
        self.c, self.e = CostEvaluator.
            evaluate_score_for_colors(node)

        self.find_permutations(node, color_set,
                               criteria)

        return self.permutations, self.best_score
```

Klasa `FastColorPermutator` wyznacza wszystkie najlepsze sąsiedztwa dla danej iteracji, które respektują restrykcje narzucone przez „tabu” oraz spełniają kryteria aspiracji.

Metoda `permute` inicjalizuje zmienne, które przechowują znalezione sąsiedztwa (`permutations`), najlepszy wynik (`best_score`) oraz wartości komponentów funkcji celu C_i oraz E_i (`c` i `e`) dla wszystkich kolorów przed wykonaniem permutacji. Następnie wywołuje właściwe poszukiwanie najlepszego sąsiedztwa.

<pre>def find_permutations(self, root_node, color_set, aspiration_criteria): for node in root_node.iterator(): for color in color_set: if node.color == color: continue</pre>	Metoda <code>find_permutations</code> odnajduje wszystkie najlepsze sąsiedztwa dla danej iteracji. Pierwsze dwie pętle <code>for</code> służą do wyznaczenia wszystkich możliwych kombinacji wierzchołków wraz ze wszystkimi kolorami.
<pre>cost = CostEvaluator. evaluate_score_for_permutation(node, color, self.c, self.e, color_set)</pre>	Następnie, szybkim algorytmem, obliczana jest wartość funkcji celu dla wyznaczonej iteracji.
<pre>if not aspiration_criteria.is_allowed(node, color, cost): continue</pre>	Sprawdzone jest czy dane przejście nie jest objęte restrykcjami „tabu”. Jeśli tak jest to przerywamy analizę permutacji.
<pre>if self.current_best_score is None or cost <= self.current_best_score: cloned_node = GraphCloner.clone(node) cloned_node.color = color</pre>	Jeżeli permutacja należy do najlepszych w danej iteracji to tworzymy jej kopię ze zmienionym kolorem wierzchołka.
<pre>if cost == self.current_best_score: self.permutations.append(cloned_node) else: self.permutations = [cloned_node]</pre>	Jeśli permutacja jest równie dobra co pozostałe, dopisujemy ją na listę. Jeśli jest najlepsza, usuwamy wszystkie pozostałe z listy.
<pre>self.current_best_score = cost</pre>	Uaktualniamy oszacowanie dla najlepszej iteracji.

Przeszukiwanie z „tabu”

Ostatnim ogniwiem implementacji jest klasa, która spaja wszystkie poprzednie moduły. Dokonuje ona właściwego przeszukiwania z „tabu” i zwraca graf reprezentujący najlepsze znalezione pokolorowanie dla zadanych parametrów.

<pre>class GraphColoringSearchPerformer: def __init__(self, stop_criteria, memory_size): self.stop_criteria = stop_criteria self.color_permutator = FastColorPermutator() self.memory = Memory(memory_size) self.best_score = None</pre>	Klasa <code>GraphColoringSearchPerformer</code> przy pomocy metody <code>search</code> dokonuje przeszukiwania z „tabu”.
<pre>def search(self, root_node, color_set): self.memory.clear_memory() self.best_score = (root_node, CostEvaluator .evaluate(root_node, color_set))</pre>	Najlepszy znaleziony wynik przechowywany jest w parze <code>best_score</code>, na którą składają się graf oraz wartość funkcji celu dla tego grafu.
<pre>return self.recursive_search(root_node, color_set)</pre>	Metoda <code>search</code> wywołuje właściwą funkcję rekurencyjną.

```

def recursive_search(self, node, color_set):
    #wywołaj metodę find_permutations do
    #wyznaczenia najlepszego sąsiedztwa

    #wybierz najlepszy wynik dla iteracji
    #przy pomocy metody
    #get_best_score_for_iteration

    #dodaj do pamięci najlepszy wynik
    #dla danej iteracji

    #jeżeli najlepszy wynik dla danej
    #iteracji jest równocześnie najlepszym
    #globalnym wynikiem to uaktualnij
    #najlepszy globalny wynik

    #uaktualnij liczbę iteracji w kryteriach
    #stopu

    #jeżeli kryteria stopu są spełnione to
    #przerwij algorytm i zwróć wynik metody
    #return_score

    #wywołaj rekurencyjnie metodę
    #recursive_search

```

```

def find_permutations(self, node, color_set):
    #wyznacz permutacje przy pomocy obiektu
    #FastColorPermutator()

    #jeżeli nie ma żadnych permutacji to
    #skrót pamięć tabu o jeden element,
    #a następnie dla tych danych wyznacz
    #permutacje przy pomocy obiektu
    #FastColorPermutator()

    #powtarzaj powyższe aż do znalezienia
    #permutacji lub wyczerpania limitu
    #skracania tabu

```

```

def return_score(self):
    #zwróć graf dla najlepszego wyniku

```

```

def get_best_score_for_iteration(self,
    permutations_to_scores):
    #spośród wszystkich znalezionych permutacji
    #o tej samej wartości celu wybierz jedną,
    #która występowała do tej pory najrzadziej

```

Metoda `recursive_search` jest nieco zbyt skomplikowana, aby przedstawić ją w pełnej postaci w dokumencie. Stąd zostanie ona udokumentowana w formie opisowej, z zachowaniem podziału na metody.

Metoda `find_permutations` realizuje skracanie pamięci krótkoterminowej w przypadku, gdy jej wykorzystanie uniemożliwia wyznaczenie przynajmniej jednej dozwolonej permutacji (aspiracja domniemana).

Metoda `get_best_score_for_iteration` wykorzystuje pamięć długoterminową. W przypadku, gdy poszukiwanie sąsiedztwa zwróci wiele sąsiedztw o jednakowej wartości funkcji celu, metoda ta wybierze takie sąsiedztwo, które wymaga wykorzystania najrzadziej stosowanego przejścia. Ma to umożliwić opuszczenie minimum lokalnego.